SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 161. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 22, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 22-го СЕРПНЯ 1992. Ч. 161. РІК XCIX.

„АЖ З-ПІД КАВКАЗУ ПО САМІ КАРПАТИ З УСІХ КІНЦІВ ПІДНОСИТЬСЯ НАРОД"

ЗВЕРНЕННЯ

Патріярха Київського і всієї України Мстислава до українського народу та всіх людей доброї волі, якім дала притулок наша українська земля

Дорогі й улюблені брати і сестри у Христі!

Рівно рік тому здійснились віковічні мрії нашого народу — Україна стала соборною, вільною і ні від кого не залежною самостійною державою.

Здійснились і віковічні мрії православних християн-українців, які вірили, що Господь не забуде тих, хто віддавав життя своє за віру Христову та за українську християнську державу.

Ніякі тортури, ніяке насилля не змогли вирвати цієї віри з їхніх душ і сердець. Вони і в останню тяжку хвилину не відцурались Господа і Його заклику: „Будьте відважні — я переміг світ" (Іоан. 16/35).

І зглянувся Господь, і дав українському народові місце серед вільних народів світу. Відродилася з волі Божого Промислу і Українська Автокефальна Православна Церква.

Вітаємо з цим великим святом першого вільнообраного нашого Президента, Вельмидостойного Леоніда Кравчука. Нехай Боже благословення буде постійно з ним та допомагає йому в його великому й нелегкому труді.

Кличемо благословення Боже і на тих, хто не будучи українцем, вирішив розділити свою долю з долею нашого народу, щоб разом з ним готовить увійти в XXI століття озброєними взаємною любов'ю і пошаною.

Нашому народові нічого легко не давалось. Його сусіди не раз намагалися перетворити його у вічного раба. А він не здавався! Від нього забрали все: історію, мову, національно свідому еліту, Церкву, землю... а він не здався!

Тож з нагоди цього великого свята я і очолена мною Церква — ієрархи, духовенство і вірні — не тільки призиваємо Боже благословення на український народ і його провідників, але запевняємо Вас, дорогі Брати і Сестри, що ми будемо з усіма Вами розділяти всі труднощі в будівництві нового життя та разом з Вами радітимемо успіхам і досягненням в усіх галузях нашого існування.

Наші батьки, діди і прадіди заплатили своїм життям за гідність і велич свого народу та за свою землю — батьківщину. З пам'яттю про них і з любов'ю один до одного і до ближнього свого, крокуймо спільно до Богом благословенної мети, до щастя й добробуту на нашій святій землі. Нехай народи всього світу відчують нашу християнську любов до них.

Зичу мудрости, сили й витривалости тобі, український народе, і твоїм провідникам!

Нехай же на віки вічні буде благословенним день 24-го серпня 1991 року Божого! Амінь!

† Мстислав
Патріярх Київський
і всієї України

Остап Тарнавський

ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ УКРАЇНИ

Великдень! Боже мій великий!
Ще як світ світом не було
для нас Великодня такого...
Іван Франко

І мене в сім'ї великій,
в сім'ї вольній, новій
не забудьте пом'янути...
Тарас Шевченко

По Україні ходить дух свободи,
несе новий і праведний закон,
на ясні зорі і на тихі води
розлився гимну урочистий тон.

Аж з-під Кавказу по самі Карпати
з усіх кінців підноситься народ
за Україну голос свій віддати,
не втратити найбільшої з нагод.

Піднесені великим, віщим словом,
що залишив Шевченків заповіт,
Донець перегукається із Львовом,
а Київ до Одеси шле привіт.

Здається й мертві встали із могили
підтримати цей всенародний рух;
за Україну їх колись убили,
за Україну стане їхній дух.

І голос ненароджених нащадків,
що й їм послание поет пророк:
в державі вільних і нових порядків
їм доведеться жити вже повік.

Самий поет — народу осторога
благословляє непоторитьсь дня;
покине все й полине він до Бога
молитись за народу майбуття.

ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

У першу річницю незалежности України

24-го серпня наші брати і сестри в Україні та всі люди українського походження у всьому світі відзначатимуть першу річницю незалежности України. Сьогодні, напередодні цієї історичної події, ми зібралися, щоб у спільній молитві під час Божественної Літургії принести подяку Господеві та молити Його, щоб Він і надалі дарував благословенну свободу народові, що живе на священній землі наших предків.

Всього рік тому ввесь світ із захопленням стежив, як розпався репресивний, атеїстичний режим совєтської імперії. Це була безприкладна подія в історії людства. Відважні чоловіки і жінки, озброєні тільки вірою, ідеалами та переконаннями, зупинили танки і уможливили народження цілої спільноти незалежних народів, разом з нашою любимою Україною.

З того часу Україна стала на шлях демократії та зайняла повноправне місце на міжнародній арені. Але цей шлях буде важким, бо людям приходиться виборюти поліпшення економіки країни та підвищення життєвого рівня народу — чоловіків, жінок, дітей. Однак ми впевнені, що з благословенням Всемогутнього Господа Україна переможе всі труднощі та стане процвітаючою демократичною країною Східньої Европи.

Сьогодні ми радіємо, що ієрархія нашої Церкви нарешті змогла повернутися до Львова і зайняти їй належне місце, і ми щиро дякуємо Господеві, а також Пресвятій Богородиці за Покров, яким Вона охоронила нашу Церкву та український народ.

Роздумуючи над значенням подій минулого серпня, річницю яких ми святкуємо сьогодні, ми твердо віримо, що Боже Провидіння і Його сила добра разом з могутнім Омофором Пресвятої Богородиці перемогли диявольські сили та сили зла, звільнивши наш народ з кайданів неволі.

Сьогодні, у цю історичну річницю, у радісній спільній молитві подякуймо Господеві.

† Стефан
Архиєпископ-Митрополит

† Володимир
Єпископ — помічник

На ЮМПЗ переведено теренові ігри

Іст Четем, Н. Й. (О. Кузьмович). — У пополудневих годинах середи, 19-го серпня, у дальшій програмі Ювілейної Міжкрайової Пластової Зустрічі (ЮМПЗ-92) на Пластовій Оселі „Вовча Тропа", курінь Уладу Старших Пластунів (УСП) „Хмельниченки" перевів з юнацтвом теренову гру.

Після проголошення першунів і вечері відбулася під зоряним небом забава для юнацтва з програмою, яку виконала Віка зі своєю групою.

У четвер, 20-го серпня, всі учасники таборів Уладу Пластового Юнацтва (УПЮ) та Уладу Пластового Новацтва (УПН) у спортових одягах зібралися на площі, де після піднесення прапорів і відспівання гимнів продефілювали перед проводом зустрічі та розпочали спортові змагання.

У п'ятницю, 21-го серпня, відбувся вечір пісні і танку у виконанні пластового юнацтва.

ПРОМОВОЮ ДЖ. БУША У ГЮСТОНІ ЗАКІНЧИЛАСЯ КОНВЕНЦІЯ РЕСПУБЛІКАНЦІВ

Гюстон, Тек. — Агентство Ассошіейтед Пресс й інші засоби масової інформації повідомили про закінчення конвенції Республіканської партії, а коментатори проаналізували заключну промову діючого Президента З'єднаних Стейтів Америки і кандидата цієї партії на президента у виборах в листопаді цього року.

Виступивши в четвер ввечорі, 20-го серпня, президент зробив перекрій політичної і соціяльної політики республіканців на протязі 12 років влади в Білому Домі, але також накреслив пляни піднесення і скріплення економіки, поліпшення системи здоровельного забезпечення, виховання і шкільництва, боротьби зі злочинами, а також торкнувся перспектив закордонної торгівлі у світлі підписаного торговельного договору з Канадою і Мехіко.

Президент Дж. Буш пригадав делегатам і гостям конвенції, про великі і глибокі переміни в світі, про виграну холодну і горячу війну, зникнення з карти світу комуно-московської імперії, що було не допомання ще три роки тому. Престиж Америки, на його думку зріс у світі до небувалих меж, демократична система ЗСА користується великою популярністю серед вільних і щойно звільнених з-під комунізму народів, життєвий рівень, економіка, індустрія, торгівля тощо стоять найвище у світі, не зважаючи на тимчасову рецесію і сповільнення економіки.

„Ніхто сьогодні зі справедливих аналітиків не може протиставити хиб республіканців з хибами раніших демократичних адміністрацій, які призвели були на край пропасти не тільки свою країну, але також заприязнені країни демократичного світу". Він критикував демократичного кандидата за те, що він у своїй заключній промові на конвенції Демократичної партії в Нью Йорку присвятив дослівно не цілих дві хвилини закордонній політиці і проблемам перемін, тобто встановлені миру, свободи і справедливости в усіх дослівно частинах земної кулі.

Дж. Буш проголосив також зниження федеральних податків, у противагу демократам, які проповідують вже віддавна підвишку податків, бож програми соціяльного порядку, які вони пропонують коштуватимуть американцям трильйони долярів. Президент закликав до зміни Конгресу, тобто до вибору більшої кількости республіканців, бо хіба ніхто не заперечить, що республіканському Урядові дуже тяжко працювати в атмосфері блокування багатьох законопроєктів демократичною більшістю.

„За ці всі вартості, морального, духовного і матеріяльного характеру та безпеки, ми будемо боротися і до цього змагу закликаємо усіх чесних громадян ЗСА", — заявив Буш.

Виступ президента Дж. Буша ентузіястично вітали делегати конвенції, піднімаючись на ноги декілька разів, бо, як заявив один з делегатів, „Америка заслуговує на кваліфіковане лідерство, а таким лідером є, на мою думку, Джордж Буш".

Армія переходить на державну мову

Київ. — Як повідомило Українське радіо, першою військовою частиною, яка почала користуватися державною мовою, стала зенітно-ракетна частина протиповітряної оборони збройних сил України, яка розташована в Миколаєві.

Там не чекали коли завершиться випрацювання військової термінології українською мовою, а поступово впроваджують її в службове користування. На почесному місці в них портрет Тараса Шевченка. На запитання кореспондентів, чому саме Шевченкові віддано перевагу, командир Михайло Гладун відповів: „Політики приходять і відходять, а рідна земля, яку оспівав Великий Кобзар, і рідне небо, захищати яке покликані війська протиповітряної оборони, — категорії вічні".

У Боснії згинув другий вояк української армії

Сараєво, Боснія. — Агентство Ассошіейтед Пресс повідомило, що в четвер, 20-го серпня, загинув від кулі снайпера вояк українського батальйону, який входить у мирові сили Організації Об'єднаних Націй. Кореспондентові АП не вдалось довідатись про ближчі обставини вбивства, а командa батальйону відмовилась назвати прізвище забитого.

Вояк вийшов з касарні, не надів на себе охоронної камізельки, а куля снайпера попала у вищу частину хребта з лівого боку і зачепила серце. Касарня, біля якої був убитий український вояк — вже другий — перебуває від кількох днів під обстрілом снайперів. Спостерігачі не виключають можливости, що ворожі до України чинники зумисно натикали довкола касарень снайперів, щоб по одному їх вистрілювати і викликати незадоволення в Україні.

Не можна виключати можливости, що Президент Леонід Кравчук зарядить відтягнення із Сараєва українського батальйону, як випадки будуть повторюватися.

КОЛО 10,000 ВЕТЕРАНІВ УПА СВЯТКУВАЛИ В КИЄВІ

До Києва прибуло понад 10,000 ветеранів УПА і ОУН для відзначення 50-річчя.

Київ. — Як інформують газети в Україні з 10-го серпня на святкування 50-річчя Української Повстанської Армії в столицю України прибуло коло 10,000 ветеранів УПА з багатьох областей України та з діяспори. Два вихідні дні, 8-го і 9-го серпня, — Київ був переповнений старшими вже віком колишніми вояками, членами ОУН і сломагаючими особами. Деякі з них прибули з Сибіру, а чимало колишніх підпільників приїхали не тільки із З'єднаних Стейтів Америки і Канади, але аж з Австра-

(Закінчення на стор. 3)

РІЧНИЦЯ В ГАНТЕРІ

Гантер, Н. Й. — Українська громада Гантеру і околиці відзначить першу річницю відновлення незалежности української держави в неділю, 30-го серпня, концертом, що відбудеться в год. 12:30 по полудні в „Гражді". В програмі доповідь о. С. Саболя, ЧСВВ, з Воррен, Миш., соло Романа Цимбали, співака Львівської опери, при фортепіяновому супроводі Марії Цимбали, та рецитація д-ра О. Кметі.

ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

З Головної Канцелярії УНСоюзу інформують, що до Фонду Відродження України — УНС, вплинуло від членів УНС до вівтірка, 18-го серпня 12,886 чеків-дивіденд, відсотків від боргових зобов'язань і добровільних датків на суму

332,687.66

У ПЕРШУ РІЧНИЦЮ НЕЗАЛЕЖНОСТИ УКРАЇНИ

(Всеукраїнське Євангельсько-Баптистське Братство)

Дорогі в Христі Ісусі Брати й Сестри!

Спокій Божий Вам!

Швидкими кроками зближається Перша Річниця проголошення незалежности України 24-го серпня 1991 року. Цей день залишиться незабутньою датою в новітній історії українського народу, бо це день здобуття незалежности України, за яким тужили, за який боролися, за яким виглядали і за який палко з сльозами на очах молилися наші прадіди, діди, батьки і ми протягом усіх днів свого життя.

Виликоласкавий Бог вислухав усі наші благання і зробив значно більше від того, про що ми просили й чого сподівалися: — Господь дав свободу українському народові без проливу краплі крови, щоб ми побачили й зрозуміли безмірну велич Божої ласки й доброти до нашого народу, щоб ніхто не хвалився, що це сталося через його заслуги, зусилля, боротьбу чи пролиту кров, а щоб усі однодушно сказали: „Не нам, Господи, не нам, але Імени Своєму дай славу за милість Твою, за правду Твою!" (Пс. 115:1). Тому перша річниця проголошення незалежности України повинна бути особливим святом для всіх українців і на рідних землях, і в діяспорі. Хай цей день буде не лише днем великої радости й торжества, але зокрема, днем палкої подяки Господеві й днем прославлення Його святого імени за таке велике чудо, як Він учинив для нас за наших днів, на наших очах.

І в своїх родинах, і, як Божий народ, у своїх церквах належно відзначімо цей славний день — день скинення ярма неволі, день виходу на волю, день незалежности дорогої і любої нам України. Тому в святу неділю, дня 23-го серпня, о годині 12-ій по полудні, всі спільно з'єднаймося з українським народом діяспори для відзначення першої річниці проголошення незалежности України й для подяки Господеві за свободу від національного гніту та релігійного переслідування, і помолимся до Нього за повне встановлення і збереження усіх інших свобід, якими користуються цивілізовані народи землі, щоб під Божим покровом наш народ і наше братство могли зажити свобідним життям на своїй рідній землі на многії літа в щасті та блаженстві.

Від щирого серця молімся, аби великоласкавий Господь поблагословив наш народ, зберіг його від усякого зла, дав йому богобійних і розумних провідників, які під керуванням Божим повели б наш народ до світлої майбутности, щоб вони зберегли спокій, встановили справедливість, підняли рівень добробуту, усунули всі перешкоди до духового, культурного й економічного розвитку, й щоб не прогнівили Господа в будь-чому. У палких молитвах просімо Господа, щоб Він послав велике духове пробудження і оновлення життя українського народу, щоб мільйони душ, які отримали визволення від своїх земних поневольників, пізнали також волю від гріха й прийняли спасіння своїх душ від вічної загибелі.

А за всі Божі добродійства, за Його милість, ласку та любов, хай буде нашому Спасителеві й Господеві слава, і честь, і хвала, і поклін відтепер аж навіки, амінь!

В Христовій любові, ваші брати й слуги —

Пастор Володимир Домашовець — голова
Пастор Олекса Р. Гарбузюк — старший пресвітер
Пастор Йосафат Іваськів — генеральний секретар

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc at 30 Montgomery Street, Jersey City, N J 07302
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

У першу річницю...

Дату 24-го серпня 1991 року прирівнюють з датою 22-го січня 1918 року. Схожість у цьому, що в обох цих днях проголошено у Києві „вільну, ні від кого незалежну українську державу". Схожість у цьому, що у першому випадку використано історичний шанс після упадку царату, а в другому настав історичний шанс після упадку не лиш імперії, але й Комуністичної партії, тотожної з панівним режимом. Українську Народну Республіку проголосила Центральна Рада під тиском конечности вислати до Берестя Литовського делеґацію уже від державної України на мирові переговори з центральними державами. Ніякого подібного тиску не було, коли Верховна Рада України проголосила самостійність України. Найбільша різниця цих двох подій у цьому, що Українська Центральна Рада була заснована зараз після упадку царату і вона складалася із делеґатів різних політичних партій і організацій та раз-у-раз доповнювалась щораз новими делеґатами, а акт 24-го серпня 1991 року проголосила Верховна Рада України, яка постала ще за існування колишнього Совєтського Союзу із різнонаціональним членством та з бльоком комуністів. Це у новітній історії України своєрідний феномен, що державну самостійність України проголосили 24-го серпня та потвердили 1-го грудня минулого року не тільки українці, а й росіяни та інші „меншини", і що вперше в історії України появився феномен „територіяльного патріотизму": автохтони українців різних національностей відцуралися державности Росії та вибрали державність України внаслідок сумного досвіду, що його зробили з перебування у „спільному казані".

Яскрава розбіжність у цих двох історичних актах у тому, що 1-го грудня 1991 року обрано Президента державної України у всенародному голосуванні, бо ніколи такого голосування не було ні у княжому періоді України, ні козацько-гетьманському, ні в новітній добі за Центральної Ради, Гетьманату чи Директорії.

Вишукування подібностей і розбіжностей в історичних подіях — це діло істориків та політологів. Найширші кола українського суспільства і ввесь український народ кровно зацікавлений сучасністю відзисканої української держави і її майбутністю. Оцінку ситуації треба основувати не на настроях оптимізму чи песимізму, а на стверджуванні фактів, як це і сталося у всенародному референдумі 1-го грудня 1991 року. Впродовж перших п'яти місяців після референдуму, до кінця березня 1992 року визнала державність України 121 держава з усіх континентів світу. Ввесь процес національного відродження в Україні і ввесь процес боротьби за відзискання державної самостійности по нинішній день — не пролито ані краплі крови. Це факти. Це історичні позитиви. У непам'ять пішли вже всі проєкти „союзних договорів" Міхаїла Ґорбачова і в непам'ять уже проходить договір 11-ти колишніх складових Республік СССР в Альма Аті про створення ними так званої Співдружности Незалежних Держав.

Коли рік тому проголошено у Києві державну незалежність України та навіть ще 1-го грудня минулого року ніхто з авторів-учасників цих історичних актів не здавав собі справи з цієї повені проблем, які настануть при будові держави. І по нинішній день не всі наші земляки в Україні усвідомили відповідальність за переведення в реальну дійсність проголошеної і затвердженої голосуванням державности. По нинішній день не всі наші земляки позбулися настрою евфорії, захоплення самим актом проголошення самостійности, наче на цьому закінчилося завдання, наче проголошена державність здійсниться сама від себе. Наче на глум будується пам'ятники і влаштовуються щораз нові масові маніфестації, забуваючи, що той ентузіязм треба застосувати до праці над створенням державного апарату в усіх ресортах та на всіх ступенях. Люди невдоволені, бо хотіли би, щоб через ніч наче за помахом чудодійної палички перемінилася економічна система з контрольованої на вільний ринок. Щоб через ніч не стало сільсько-господарської колективізації, а настала приватна власність у сільському господарстві і в ділянці промислу. Є ще багато осіб в Україні, які демократію утотожнюють з критикоманією, гурра-патріотизмом.

На день 24-го серпня цього року, у перші роковини проголошення державної самостійности, заплянувано масові з'їзди, маніфестації, святочні збори. Вони напевне не обмежаться до одного дня, а простягнуться бодай на тиждень. Ми всі приєднаємося до цієї радости. Ми всі горді на той славетний акт з-перед одного року. Ми всі вдячні авторам цього акту і горді на вияв такого масового підйому, який за такий короткий час зумів рознести по всьому широкому світі добре ім'я України.

Осип Труш

БАЛКАНСЬКА ТРАГЕДІЯ

II

Другою важливою альтернативою є плянове знищення природи в горах хемічними способами або бомбардуванням вогневими бомбами, як це з великим ефектом практикувала американська армія на Тихому океані під час Другої світової війни або у В'єтнамі, спалюючи ліси і рослинність. Це позбавило б партизанів потрібного маскування їх операцій. Можливість застосувати такі драстичні методи супроти сербських партизанів нині нездійсненні, бо бракує рішучости і спільної дії по стороні західніх держав. Взагалі немає настанови до протиакції, а в той час невинне населення є предметом сербського „етнічного чищення". Ось короткий огляд мілітарної сторони балканської трагедії. А тепер візьмемо до уваги аспекти політичні.

Щоб усвідомити собі, якою складною є ситуація, насамперед візьмім до уваги те історичне підложжя, яке століттями нагромадило безмежну ненависть, нетолерантність до релігійних віроісповідань мусулманської, католицької і православної релігій. Додаймо ще сербську імперську настанову до потреб культурно-політичних аспірацій несербських народів і матимемо причину до ускладнення взаємовідносин і тенденцій до постійних конфліктів. У дійсності дійшло до того, що взагалі неможливе було будь-яке зближення чи діялог, який міг би дати хоч частинну розв'язку політично-національних питань. А розв'язка таких складних аспектів співпраці була б далеко краща за круглим столом, ніж з кулеметом у руках. Нині діялог між ворогуючими сторонами є тільки мрією.

Маючи на увазі ухвалу ООН про військову інтервенцію з дещо збільшеною силою військ, це може мати деякий вплив для поліпшення достави харчів і медикаментів до загрожених місцевостей Боснії і Герцеґовини, але воно ґрунтовно ситуації не направить. Треба припускати, що мова про тотальні санкції супроти сербів була б причинком до мілітарного і економічного послаблення сербської сторони і було б причиною почати діялог з воюючими сторонами, бо у цій заплутаній ситуації діялог, а не мілітарна розв'язка, є найбільш надійною альтернативою. Чи на це погодяться серби нині тяжко передбачити.

Переходячи до наших справ, уважаємо за відповідне ствердити, що нашим обов'язком є захоронити наших загрожених земляків. І тому з приємністю приймаємо вістку про заходи Канадсько-Української Еміґраційної Служби, щоб цих біженців переселити до Канади на стале перебування. Існують ще інші можливості, які треба використовувати, бо немає надії на те, що буде нагода нашим біженцям повернутися до своїх домів, бо на зміну сербської настанови „етнічного знищення" нема ще жодних познак.

Слід нам застановитися над проблемою української частини, яку наш український Уряд на заклик ООН вислав до Сараєва з миротворчим завданням. Справа в тому, що українська частина вже понесла найбільші втрати у порівнянні з іншими. Вона мала одинадцять вояків пораненими, а старший лейтенант Сергій Топиха помер в лічниці від тяжкого поранення. Біда в тому, що не бачимо великого ентузіязму зі сторони західніх країн, які є членами ООН, щоб спішилися з висилкою потрібних військових частин чи іншою допомогою. І тому слушним є звернення українського Уряду до Ради Безпеки ООН, щоб випрацювали ефективні забезпечення умов діяльности військових з'єднань, бож не можна дозволити на те, щоб сербські партизани провадили снайперське полювання за вояками українського батальйону.

Якщо й надалі будуть зволікати з підсиленням військових частин, то евентуально український Уряд повинен відкликати нашу частину з Сараєва. Бож усім іншим народам повинно залежати на тому, щоб був правопорядок у світі.

Юрій Р. Рибак

ДОБА ПРОПАҐАНДИ

Живемо у ЗСА — країні, яка вважає себе носієм демократичних ідей, де кожна людина може втішатися свободою думки, слова і життя. Чи дійсно так є?..

Прижмуривши око, завважуємо, що, на жаль, ми, як пересічні американці, не є повністю вільними. На наш ум, спосіб мислення і вирішування дії впливають зовнішні елементи сили, які стараються для власної користи переконати, що все роблять тільки для нашого добра. І тут приходить до чолового зудару з могутніми засобами масової інформації, армія якої налічує приблизно 1,300 телевізійних і 10,000 радіостанцій, 500 часописів та 11,000 журналів. Всі разом вони впливають на формування нашого розпорядку дня, займять, бо кожного року присвячуємо коло 1,600 годин на телевізійну програму, слухаємо понад 1,000 годин радіо — як один американський власник із групи півбільйона існуючих радіоприймачів. До цього ще читаємо впродовж 600 годин часописи та журнали спільної ваги більш як сотні фунтів. А коли одного дня оглядаємо тільки сто реклямних оголошень на телевізії, то за рік їх назбирується понад 36,000! Це число легко збільшити, вчисливши ще надруковані оголошення. Але чи це вже все? Ні, бо реклама старається пролізти через двері нашої хати. Сама ж пошта доставляє з 200 зайвих реклямових листів та летючок в одному році... А що вже казати про телефони з реклямою та „жебраниною", які переривають наш спокій. Шукаємо за відпругою і йдемо подихати свіжим повітрям. І яке розчарування! Живемо у місті, і на вулицях зустрічають нас великі реклямові таблиці, наліпки на автах, афіші в автобусах, а в крамниці аж роїться від реклямних вивісок та наліпок на товарах.

Ця перенасичена у нашому довкіллі реклама має свою обрану ціль, бо намагається переконати нас про доцільність закупу, без огляду на те, чи цим цікавимось, чи ні. Але трюк вживання „переконування" не є королівством тільки реклями, бо, скажімо, Уряд ЗСА видає щороку понад 400 млн. дол. та дає працю 8,000 службовиків, щоб вони творили пропаґанду, прихильну для держави. Саме переконування не обмежує себе до однієї тільки ділянки, навпаки — воно виходить на яв у майже кожному прояві суспільства. Майже кожний серйозний політик наймає авторитетну людину, яка йому дораджує, як виграти вибори. А хто ж не знає про офіційну активність „лабі" у Вашінґтоні?!

Переконування є „основною дилемою модерної демократії", доводять професори психології з Каліфорнійського університету у Санта Крус Antony Pratkanis і Elliot Aronson у своїй книжці п. з. „Age of Propaganda: the Everyday Use and Abuse of Persuasion" („Доба пропаґанди: щоденне користування і зловживання переконування") W. H. Freeman and Co, 1991, p.p. 299. Автори вважають, що методу вирішувати суперечність довгими дискусіями з часом зайняли льозунґи і окремі слова. Це знайшло своє місце у світі пропаґанди. Наявні скорочення і добір відповідних слів увійшли у практику реклямних аґенцій, дослідників ринку та мільйонів продавців.

Пропаґанду, що особливо поширилась у XX столітті, використовували доволі сильно тоталітарні режими. Спочатку пояснювалось пропаґанду як поширення упереджених ідей та опіній, базованих часто на неправді та облуді... Часи змінюються. Нині пропаґанду вважають як масову „суґестію" або вплив, що осягається маніпуляцією символами та психологією індивідуальної людини. У висліді ця людина „добровільно" приймає їй накинену ідею чи позицію у переконанні, що це є її власна.

Щоб проаналізувати взаємне відношення між пропаґандою і переконуванням, автори книжки присвятили доволі багато уваги накресленню історичного розвитку цих понять, спираючись на старинних грецьких філософах та римських ораторах, а також американських президентах, не пропускаючи згадки про апарати пропаґанди сучасних вождів тоталітаризму. Книжка має 37 цікаво опрацьованих розділів, що неначе мозаїка, гармонійно творить цілість.

Багато місця відведено у книжці тим, хто відповідає за ініціятиву та спосіб проведення переконування, і тим, які на це реаґують у прихильний чи байдужий спосіб. У праці авторів можна бачити об'єктивізм висвітлення проблем покупця, а разом з тим і продавця. Та все ж таки сильно вибивається обговорення публічного сектора, який саме використовує бизнесову техніку реклями, створюючи контроверсійну політичну рекляму, т. зв. неґативну рекляму... Заалярмувались творці цього роду реклями і занепокоїлися її практики, що „атакуюча" рекляма спроможна відчужувати, а не приєднувати виборців, які щораз голосніше і частіше висловлюють бажання цей спосіб реклями обмежити. І ще одне. Коли ця сама техніка реклями з бизнесового світу вживається до політичного процесу, то тут йдеться не про один продукт, а про одну особу. У зв'язку з цим твориться багато місця для викривлення і підрібки фактів. Справа, отже, стає складною, непривітною і поважною, а наслідки підкопують кар'єру кандидата.

Після прочитання книжки залишається враження, що ми, споживачі, опинилися сьогодні на полі бою і стали відкритою ціллю непоборного загороджувального вогню, що походить від спроби масового переконування, яке намагається вплинути на нас — як ми думаємо, що купуємо, як голосуємо і чим дорожимо.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про те, що не забувається

Чи це вже справді рік? Хто з нас може забути цю пропам'ятну для нас суботу 24-го серпня 1991 року, коли ми після трьох днів неспокою, сумнівів і страху за всіх наших рідних в Україні врешті почули цю неймовірну радісну вістку про проголошення незалежности.

Якось так буває у житті, що людина затримує в пам'яті певні моменти і довгими роками пригадує точно, що саме в даний день чи годину робила та які були в неї обставини.

Довгі роки нюйоркчани пригадували собі той винятковий вечір, коли ця метрополія світу опинилася на кілька годин зовсім без світла і після того щороку питали вас в газетах і на телевізійних програмах чи у радіо, „де ви були, коли згасло світло?", а майже кожний міг розповісти точно, що і як було.

Хто з нас, старшого покоління, не пам'ятає досі, що робив та де був з хвилиною вибуху Другої світової війни?

Мені, чомусь, залишилася досі у пам'яті також пополуднева година, коли радіо проголосило атентат на президента Кеннеді. А при цьому часом інші важливі у житті людини особисті переживання зовсім забуваються і як не змушуєте пам'ять — годі пригадати, як це було та в яких обставинах сталося.

Але цього року всі українці тут (а маю надію, що і в Україні) можуть напевно розповісти без найменшої надуми, де були та що робили рік тому, коли проголошено незалежність України. Ось так тепер в навечер'я цієї першої річниці можемо запитати наших читачів: „А де ви були, коли довідалися про цю незвичайну для нас новину?"

Перед моїми очима стоїть виразно ціле це суботнє пополудне, немов це було вчора. Після довгих трьох днів майже безперервного сидження при телевізорі і радіо, коли кожна нова вістка була інша і важко було зрозуміти, як проходить переворот в СССР та хто бере гору, врешті у п'ятницю — радість: путч придушено, а його ініціятори заарештовані або втекли, Ґорбачов знову повертається і заповідає, що його ніхто ніколи з його посту не зрушить.

Ми всі відідхнули з полегшою, що комуністи не взяли верх, а гарячий літній кінець тижня розсипав українську громаду по всіх вакаційних місцях: одні поїхали на Союзівку, інші — над море до українського Вайлдвуду, ще інші на оселю до Нерровсбурґу, а я залишилася вдома сама. Після нервової напруги попередніх днів ця субота тягнулася чомусь в безконечність, і ось раптом нечувана вістка в телевізійних новинках, відтак повторена по радіо.

Слухаю і прямо не можу повірити в те, що чую, а тут немає з ким поділитися радістю, здається, ціле життя очікуваною вісткою. Усі мої близькі порозʼїздилися та ніяк не можу зв'язатися з ними телефоном — цим єдиним модерним засобом комунікації. З якоюсь внутрішньою гарячкою накручую по черзі усі мені так добре відомі числа і у відповідь... тиша.

А часом хвилини великої радости, як і смутку, важче приймати самому — так хочеться з кимось поділити те, що діється в душі. Переглядаю гарячково свій адресар і врешті попадаю на телефон родини в Парижі. Накручую число і за хвилину, почувши знайомий голос тети, кличу: „Вітаю тебе, ми маємо вільну Україну, вітаю тебе з тим радісним днем". На другій стороні Атлантики радісний плач і ми обі, здається, в цю хвилину немов обіймаємося десь у просторі. Мені стає легше, і вже не болить так, що близькі, навіть і гість з України, не є зі мною разом в таку незабутню хвилину.

Цей радісний плач між Европою і Америкою дзвенить сьогодні так виразно, як рік тому: „Вітаю тебе з вільною Україною!"

Така була у мене ця незабутня субота. А що ви, дорогі читачі, згадуєте тепер?

О-КА

Д-р Юліян Химинець

РУСЬКИМ ЧЕХОФІЛАМ І ЧЕСЬКИМ „ПРИЯТЕЛЯМ" ЗАКАРПАТТЯ ПІД РОЗВАГУ

II

В українських чи російських школах було 99,731, а в чеській школі 21,325 учнів. За національністю чеські школи виглядали так: 4,761 чехо-словаків, 12,654 євреїв, 1,754 угорців, 1,749 українців, 495 інших. Як бачимо, чехів у чеській школі було всього 23 відс. Найбільший відсоток мали євреї: 60.

Другою кривдою, що робила чеська адміністрація українцям Закарпаття була участь українського населення в установах. Ця справа порушувалася в меморандумі Української Народної Ради з 9-го лютого 1927 року до президента ЧСР, в якому Рада протестувала проти шаленої чехізації. На підставі поданого меморандуму справа зайнятости у державних установах Закарпаття виглядала так. Поштові і телеграфічні служби: 109 українців, 306 чехів і словаків, 48 інших. Фінансова служба: 41 українців і росіян, 1,192 чехів, 87 інших. Цивільна адміністрація: 151 українців і росіян, 328 чехів і словаків, 81 інших. Разом на державній службі Закарпаття було: 301 українців і росіян, 1,826 чехів і словаків, 219 інших. У відсотках це виглядало так: чехів 78 відс., українців чи росін 13 відс.

Хочу навести ще один доказ колоніяльного визискування Карпатської України тодішнім чеським урядом.

На початку квітня 1939 року Карпатська Україна мала перейти на самостійне господарювання. Федеральний уряд ухвалив для неї державний бюджет. Всі прибутки Карпатської України ледве становили 100 мільйонів чеських крон, а видатки перевищували 300 мільйонів.

Бюджет Карпатської України складав федеральний уряд без співпраці з урядом Карпатської України, через те він був зроблений в користь чехів. Не були зараховані прибутки деяких державних підприємств, певні види податків. Зате чеський уряд зарахував все, що лише міг, навіть 20 мільйонів крон за привезення чеських товарів з Пряшева до Хуста. Однак найбільшим злочином чеських урядовців було те, що вони зарахували до видатків бюджету Карпатської України платні чеських учителів, ліквідованих 15-го жовтня 1938 року чеських шкіл (близько 900 учителів), які вже жили в Чехії. Це стосувалося і платні урядовців Ужгороду, Мукачева і Берегова (по віденському арбітражі), які здезертирували з Карпатської України.

Федеративний уряд Чехо-Словаччини запропонував урядові прем'єра Волошина записати державний дефіцит Карпатської України на її ліси і природні багатства. Гарно кажучи, це безличність.

Через кілька тижнів після призначення д-ра Волошина прем'єром уряду Карпатської України, стосунки між чехами і українцями нормалізувалися. Обидві сторони були переконані, що мирна співпраця найкраще розв'яже всі проблеми. „Проголошена засада братерства на життя і смерть між чехами, словаками й українцями, основана на взаїмному довір'ї і абсолютній рівності президента генерала Сирового, прийнято вповні прем'єром Карпатської України д-ром Волошином", писала 18-го жовтня 1939 року хустська газета „Нова Свобода".

Становище погіршилося після того, як 30-го листопада 1939 року з посту президента Чехо-Словаччини пішов генерал Сировий в наслідок виборів нового президента, яким став д-р Еміл Гаха, а прем'єром уряду Чехо-Словаччини — Рудольф Беран, який все більше й більше підпадав під вплив німецького фашистівського уряду.

13-го січня 1939 року угорський міністер закордонних справ, підписав домовлення з урядом фашистівської Німеччини про вступ до пакту Антикомінтерн. За це німецький уряд дав згоду Угорщині забрати Карпатську Україну, як прийде на це пора. Щоб цю акцію провести без великого галасу, німецький фашистівський уряд вислав леґаційного радника д-ра Г. Гофмана по Карпатській Україні, щоб дати оцінку сил, на які спирався прем'єр д-р Волошин.

Після повернення д-р Гофман 16-го січня 1939 року запропонував прем'єрові Р. Беранові призначити третім міністром Карпатської України ген. Л. Прхалу. Це рішення Р. Берана мало дуже неґативні наслідки на Карпатській Україні, бо воно було протиконституційним. Прем'єр А. Волошин робив усе можливе, щоб Р. Беран змінив свою думку. Для того 30-го січня 1939 року міністер Ю. Ревай у товаристві д-ра Михайла Бращайка поїхав у Прагу довідатися, що криється за рішенням Р. Берана призначити ген. Л. Прхалу міністром. У розмові Ревая з Бераном при свідкові Бращайкові виявилося, що це було бажанням німецького фашистівського уряду зробити ген. Л. Прхалу міністром Карпатської України. Це саме повторив міністер Ю. Ревай на засіданні Української Народної Ради в Хусті 3-го лютого 1939 року.

6-го березня 1939 року Р. Беран провів реорганізацію уряду Карпатської України. Відомого борця за українську справу міністра Юлія Ревая замінено Степаном Клочураком. Зате поновно затверджено міністром ген. Л. Прхалу, якому Прага передала всі ключові міністерства, крім того він мав ще вирішальне слово, як використати чеську армію на Карпатській Україні. Одним словом, зроблено його диктатором життя і смерти українського народу Карпатської України.

Зразу після свого призначення міністром, він звернувся до штабу Карпатської Січі з домаганням роззброїтися і самоліквідуватися. Карпатська Січ, однак, не виконала його домагання.

Продовження буде.

Св. п. І. Сокульський

22-го липня ц.р. в Дніпропетровському від тяжкої серцевої недуги помер відомий український правозахисник-поет Іван Сокульський. На похороні у прощальних словах побратими і друзі поета підкреслювали, що поет не помер своєю природною смертю, а його вбила імперіялістична комуністична система. Протягом багатьох років його мордували в катівнях дніпропетровського КҐБ, в концтаборах Мордовії і північного Уралу, в критих тюрмах і карцерах. Голод і холод, тяжка виснажлива примусова праця, щоденний психологічний тиск кагебістів і їх прислужників, моральні й фізичні знущання над поетом привели до невигойної серцевої недуги.

Народився поет 13-го липня 1940 року поблизу Чаплівки і дерев'яного храму, що їх оспівав у своєму „Соборі" Олесь Гончар. Коли в 1968 році почалися гоніння на повість і його автора, І. Сокульський у „Робітничій Газеті" стає на захист цього твору і письменника. І за це його звільнили з роботи.

Іван розпочав студії Філології у Львівському Університеті, а незабаром перевівся до Дніпропетровського, щоб продовжувати навчання в місцевому університеті. Йому боліло те, що край козацької слави сплюндровано і далі безкарно плюндрується комуністичною системою, що його рідне місто суцільно зрусифіковане. А тому він вважає, що треба повернутися в Дніпропетровське і працювати з молоддю, будити національну свідомість.

Він згуртовує творчу молодь Дніпропетровського, засновує „Клюб Творчої Молоді", який налагоджує зв'язки із клюбами молоді Києва і Львова. КҐБ відразу помічає патріотизм студента І. Сокульського і за любов до України його викидають з університету. Але поет не занепадає духом. Він і далі в гущі процесів національного відродження, змагань за національні права українського народу, став автором відомого листа творчої молоді Дніпропетровського до партійно-державного керівництва области про цілковиту русифікацію міста і краю.

Іван зрозумів, що наражається на переслідування і тортури у випадку публікування цього листа. Але це його не спинило. Він робить так, аби „лист творчої молоді" став набутком громадськости, за що був жорстоко покараний. У липні 1969 року його заарештували під час несення вахти на річковому кораблі „Дніпропетровське-Київ" (останнім часом він, не маючи можливости влаштуватися за фахом, працював моряком).

Вирок: 4½ років таборів суворого режиму в Мордовії. Після відбуття терміну повертається в Дніпропетровське, одружується із рідною сестрою поета-політв'язня Ярослава Лесіва Орисею, яка стає не тільки його дружиною, але й соратником.

Із перших днів перебування на так званій волі включається в правозахисну роботу . Він приходить з продуктовою передачею в дніпропетровську спецлікарню до автора цих рядків, намагається морально підтримати. З цього приводу відбулася розмова з начальником психтюрми Прусом. Підполковник медичної служби Прус забороняє Сокульському листуватися з М. Плахотнюком, оскільки „письма могут отрицательно повлеять на здоровье больного". Іван Сокульський висловив свій протест і пішов геть.

В наступний період він впорядковує свій поетичний доробок і видає його в самвидаві. А коли повстала Українська Гельсінкська Група, то без вагань уступає до неї. В 1979 році знову арешт. Вирок 10 — років концтаборів і заслання. Поета намагаються зломати цькуванням карними злочинцями, карцерами і „крийками". Уже в добу т. зв. перебудови КҐБ на нього зводить підлий наклеп, розраховуючи що він нього відвернуться друзі. Але всі друзі і чесні люди зрозуміли задум і брехню КҐБ, хоч все одно Іван болісно пережив цю обмову. Пізніше він зізнається своєму другові Миколі Плахотнюкові, що від того часу у нього почало боліти серце.

З хворим серцем повертається додому і вкотре з головою впірнає в громадсько-політичну працю, стає засновником осередків Руху, УРП, Т-ва Української Мови ім. Шевченка, активним поборником УАПЦ. Коли здоров'я зовсім занепало, то УРП в Дніпропетровському очолила його дружина Орися. Іван ще редаґував крайовий журнал „Пороги".

На похороні промовляли Михайло Горинь, Богдан Горинь, Раїса Лима, Микола Горбаль, Микола Кульчинський та інші. Правили священики УАПЦ і УГКЦ. Процесія пройшла біля музею і могили Яворницького, тут притишили хід, вклонилися могилі людини, ідеали якої сповідував той, кого проводжали в останню путь.

Микола Плахотнюк

УРЯД ІРАНУ згодився заплатити двом американським нафтовим компаніям по 130 міл. дол., як компенсацію фінансових втрат у висліді ісламської революції 1979 року. Компанії Атлантік Річфілд і Сан-Ко домагалися компенсації через Міжнародний суд в Гаазі, однак іранське керівництво вирішило не чекати рішення суду і першим запропонувало полагодити справу на основі взаємного порозуміння. Щоправда, невідомо, на якій сумі наполягали американські компанії від початку і чи не була вона значно більшою від запропонованої завбачливими іранцями.

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ Азербайджану досягнуло домовлености з Ризьким авіаційним університетом про вишкіл на воєнно-летунському факультеті летунів для військово-повітряних сил Азербайджану.

ЗГІДНО З ЗАЯВОЮ представника радіо „Свобода" цю радійову станцію в близькому майбутньому не буде закрито. Більше того — на її основі створюється, під цією ж назвою, науково-дослідницький центр. Однак щодо „Вільної Европи", то можливо, що її буде перетворено у радіостанцію „Вільний Китай".

ГРУПА З 50 МОЛОДИХ бешкетників вчинила справжній погром в гуртожитку для втікачів з Азії і Східньої Европи в німецькому місті Дерґентін, земля Бранденбурґ. Вони закидали камінням вікна будинку, тяжко поранивши до десяти осіб, а потім підпалили гуртожиток.

Коло 10,000 ветеранів...

(Закінчення зі стор. 1)

Промовляє Михайло Зеленчук — голова Т-ва УПА Прикарпатського краю.

Під час походу грає духова оркестра української армії.

лії, Нової Зеляндії і з багатьох віддалених країн для того, щоб спільно відзначити 50-річчя з дня повстання УПА в 1942 році.

Напередодні святкувань в місті тільки й про це говорили, що Хрещатиком маршуватимуть пристарілі колишні воїни УПА — неустрашимої армії, яка, без жодної допомоги західніх країн, борлися на два фронти — проти брунатного німецького фашизму, який окупував українські землі, і проти Червоної армії, яка поновно заливала Україну під час відступу німецьких армій в 1944 році. Відбулась рівночасно кардинальна переоцінка боротьби УПА багатьма воїнами колишньої армії СССР, які після закінчення війни і аж до 1950-их років поборювали на наказ Й. Сталіна і совєтського імперіялістичного керівництва, не тільки підпільну армію УПА, але масово знущалася і вивозили на Сибір цивільне населення, яке нібито співпрацювало з „хлопцями з лісу".

Історія поставить, і вже до повної міри поставила, свою оцінку тих часів і тієї боротьби і цього періоду тотального знущання окупантів над народом України. Переважаюча більшість українців питуть газети, змагалась проти фашизму в рядах Червоної армії в різних формуваннях військ СССР.

Для торжественного переведення свята учасникам був виділений Палац Культури „Україна", найкраще приміщення для відбуття масових святкувань.

Російська газета „Куранти" помістила неприхильну і саркастичну замітку під заголовком „Свято на вулиці упістів". Газета пише, що „бандерівці маршували по головній вулиці столиці, яка є матір'ю руських міст", відбули свій мітінґ на площі коло собору святої Софії і в залі Палацу Культури ‚Україна'. Там виступав народний депутат Степан Хмара, але Леонід Кравчук (газета навіть не називає його президентом) стримався від персональної участи".

Шовіністичне видання говорить і про те, що, мовляв, святкування і відродження духа УПА викликало серйозну турботу, зокрема в Польщі, де ще не забули „жорстокої вдачі упістів".

В. Чорновіл — гість УВУ

На запрошення урядових чинників у Німеччині перебувала делегація Руху України, яку очолював його співголова, народний депутат України Вячеслав Чорновіл. Відомий політичний діяч не проминув нагоди відвідати Український Вільний Університет у Мюнхені. Тут він 24-го липня зустрівся з представниками Сенату, професорами УВУ. Обговорювалися проблеми української освіти на сучасному етапі, говорилося про місце Університету в підготовці фахівців найвищої кваліфікації.

Вячеслав Чорновіл виявив бажання зустрітися з українською мюнхенською громадою. На наступний день такий вечір відбувся в головній викладовій залі УВУ.

Співголову Руху відрекомендували декан УВУ професор Зеновій Соколюк та товариш студентських літ, а нині викладач УВУ д-р Дмитро Степовик. Відтак виступив Вячеслав Чорновіл. Одночасно він промовляв від імені опозиції Президента України, яка складається останнім часом в радикально наставлених колах Руху та Верховної Ради України. Оратор, віддавши належне представникам української діяспори, зауважив, що значна частина людей перебуває у стані ейфорії з приводу незалежності Української Держави. А поміж тим відсутня політика державотворення. На думку Вячеслава Чорновола, відбулася зміна вивісок, біля керма влади перебуває та сама бюрократія командно-адміністративної системи. Промовець також нагадав, що персональний склад нинішньої Верховної Ради формувався у той час, коли Україна була колонією. Тому опозиція ставить за мету розпустити нинішній український парлямент, провести нові вибори.

Вячеслав Чорновіл окремо висловився про проект нової Конституції України. Написане у ньому викликало у співголови Руху обурення. Особливо статті, у яких узаконюється представництво Президента України в областях. Промовець заявив, що Рух вирішив блокувати прийняття Конституції України. Щодо Кабінету Міністрів України Вячеслав Чорновіл дотримується твердого переконання, що теперішній його склад є урядом національної зради і його треба негайно змінити урядом народного довір'я. Рух, зауважив промовець, ніколи не допустить угодовства з існуючою владою.

Доповідь Вячеслава Чорновола не раз переривалася схвальними оплесками. Але запитання та зауваги, які прозвучали з уст присутніх в головній викладовій залі УВУ після неї, свідчили, що не зі всім сказаним можна погодитися. Відповідаючи слухачам, Вячеслав Чорновіл критикував Республіканську партію за розкол в демократичних силах, окремих її керівників. Він обурювався тим, що український уряд перекладає відповідальність за забезпечення праці новостворених амбасад на плечі діяспори. Співголова Руху звинуватив Президента України Леоніда Кравчука у стимулюванні створення Кримської автономії.

Вячеслав Чорновіл мав також зустрічі в інших українських установах Мюнхену.

Пресова Служба УВУ

ДО 21-ГО СЕРПНЯ вивести військо з Абхазії і компенсувати завдану їй шкоду вимагає від Державної ради Грузії парлямент конфедерації гірських народів Кавказу. В оприлюдненій у середу, 19-го серпня, постанові надзвичайної сесії цього парляменту недвозначно говориться, що „у випадку продовження окупації Абхазії конфедерація гірських районів Кавказу оголосить про початок воєнних дій проти Грузії". На сесії представники дев'ятьох північно-кавказьких республік вирішили формувати добровільні збройні частини для захисту абхазького народу.

В СЕРЕДУ, 19-ГО СЕРПНЯ, в першу річницю невдалого московського перевороту, російські газети вмістили великі фотознімки людей, що своїми тілами перепиняють дорогу танкам. В редакційній статті „Нєзавісімая Ґазєта" пише: „Рік, що минув після спроби перевороту, приніс нам більше прикрощів, ніж втіхи, більше проблем, ніж досягнень. Подібно до того, що ми втратили більше, ніж здобули, крім хіба одного — ми здобули свободу. Навіть якщо це неповна свобода, все одно ми тепер маємо її більше, ніж за всі попередні 70 років".

ВІДОМА ВСІМ телевізійна дикторка Барбара Волтерс, внесла прохання на судове розлучення від свого мужа Мерва Аделсона, колишнього президента корпорації Лорімар Телепікчер. Вони повінчалися у 1986 році, але праці на протилежних побережжях країни довели до того, що тому два роки вони вирішили розвестись. Згідно зі заявою Б. Волтерс їхнє судове розлучення проходить в обосторонній згоді на приязній базі.

У РОЧЕСТЕРІ, Мінн., в раковій клініці Мейо на перевірку та лікування приїхав король Йорданії Гуссейн. Йорданський монарх приїхав до ЗСА минулого понеділка у товаристві своєї дружини, уродженки ЗСА королеви Нур, і свого особистого лікаря підполковника Саміра Фаражі. Проблемою 56-літнього володаря виявляється є сечовий прохід і саме тому вибрано Мейо клініку в Рочестері для його лікування. Точного визначення недуги клініка не виявила, але речник клікіки підкреслив, що перебуваючи у їхньому заведенні, король Гуссейн перейде загальні лікарські бадання.

ВИСТУП НА РЕСПУБЛІКАНСЬКІЙ конвенції дружини Президента Барбари Буш і дружини віцепрезидента Мерелин Квейл мав на меті підкреслити важливість здорової родини. Обидві речниці вив'язалися зі своїх завдань взірцево, тому й не диво, що багато делеґатів мали змогу призадуматися над питанням як має виглядати майбутня Америка. Згідно з твердженнями аналітиків, це питання вже частинно було вирішене зараз таки після їхніх виступів, що в свою чергу занепокоїло досі передового кандидата губернатора Билла Клінтона, який відразу поновив свої саркастичні завваги в сторону Дж. Буша. Але слушно заявляють диктори засобів масової інформації, так як у кожних змаганнях кінцеві висліди є найважливішими.

ПРОКИНУВШИСЬ ПІСЛЯ 39-річної сплячки 27-го червня, вулкан Спер на Алясці, поблизу Анкориджу, знову обізвався у вівторок, 28-го серпня. Вулканічний дим і попіл на цілий день заступили небо над Анкориджем, так що не могли злетіти з летовища пасажирські літаки. Під вечір у середу напрям вітру змінився і хмару попелу віднесло від міста.

Про стан освіти в Україні

Зацікавлення сучасним станом в Україні надзвичайно велике. Ще одне свідчення цьому — переповнена заля під час зустрічі з першим заступником міністра освіти України проф. Анатолієм Погрібним. Протягом двох тижнів він перебував у Мюнхені на запрошення Сенату УВУ як професор і з успіхом прочитав курс лекції на тему „Тенденції літературного життя в Україні (1960—1990 роки)" для докторантів та маґістрантів, які прибули на літній семестр.

Ще на початку зустрічі було домовлено про дискусії. Але спочатку професор А. Погрібний ознайомив присутніх з діяльністю міністерства, яке очолює, звернув особливу увагу на мовну проблему в українських закладах освіти.

Анатолій Погрібний, який є одночасно головою освітньої комісії Руху, з прикрістю констатував, що нинішньому складові міністерства залишилася важка спадщина. Адже донедавна система освіти в Україні контролювалася тоталітарним режимом. Праця ускладнюється ще й тим, що над освітою в Україні тяжіють лжеприписи „найпередовішої" в світі. Жоден директор чи ректор не міг бути призначеним на посаду без рекомендації райкому чи міськкому компартії. Освіта була внутрішньо замкнутою, відірваною від європейського та світового рівнів. Освітні заклади зрусифіковані, вони перебували на залишковому принципі фінансування.

Перший заступник міністра окреслив шляхи виходу з тотальної кризи. Він вважає, що насамперед освіту треба повністю й беззастережно підпорядкувати інтересам незалежної Української Держави, сприяти зміцненню її основ, рішуче впровадити концепцію національної освіти незалежно від мови викладання, очистити заклади освіти від кадрів, які не можуть чи не хочуть змінити свій світогляд. Надзвичайно важливим є поліпшення матеріально-технічного рівня та підвищення авторитету української мови, як мови викладання. Перший заступник міністра навів приклад: починаючи з 1-го вересня 1992 року, педагоги, які перейшли з російської на українську мову викладання, отримуватимуть значний відсоток доплати до головної платні.

Молоде міністерство розробляє нині програму перебудови освіти, яка стане частиною проекту „Україна в XXI столітті", готуються пропозиції до закону України „Про освіту", а також пакет змін до закону „Про мови в Україні", який на сьогодні застарів. Продумуються шляхи ліквідації галузевої підпорядкованости вищих навчальних закладів, приведення мережі закладів освіти у відповідність з національним складом республіки. Анатолій Погрібний повідомив, що вже цього року у вузи України приймаються представники східньої української діяспори за рекомендацією національно-культурних товариств.

Потім зав'язалася дискусія, характерна для подібних зустрічей в Українському Вільному Університеті. Ведучий, професор Григорій Васькович, дав можливість кожному виступити, з'ясувати те чи інше питання. Протягом трьох годин у залі панувала атмосфера зацікавлености і щирого вболівання за долю рідної освіти.

Перший заступник міністра освіти проф. А. Погрібний подякував УВУ за гостинність і підкреслив, що зв'язки університету з батьківщиною розширюватимуться, поглиблюватимуться на якісно нових основах.

Михайло Присяжний
(Прес-служба Українського Вільного Університету)

КІУС і його завдання

25-го червня 1992 року діючий директор Канадського Інституту Українських Студій д-р Франк Сисин дав два інтерв'ю Галині Клід для Канадського міжнародного радіо (CBC-PCI)

У першому з них, в якому йшла розмова про працю КІУС та його завдання Г. Клід підкреслила, що дослідний заклад ,який був створений у 1976 році — у сторіччя горезвісного „Емського указу”, — є чи не единим центром з україністики в Канаді, що координує зусилля багатьох вчених у цій ділянці. За 16 років свого активного існування Інститут перетворився на важливий центр дослідження як України, так і життя українців у Канаді.

Д-р Ф. Сисин, охарактеризувавши КІУС, його складові частини та напрямки діяльности, більш конкретно зупинився на праці інституту в нових умовах — з радикальною зміною політичної карти світу. Усвідомлюючи нескоординованість потоку відомостей і новин з України та стоячи перед фактом безупинних запитів про них як від західніх засобів масової інфопмації, так і від урядових чинників, КІУС змушений був взяти на себе, до певної міри, ще й функцію інформаційного бюра, розповсюджуючи по всій Північній Америці різноманітні матеріяли про Україну та події, якими вона жила. Наголосивши на тому, що КІУС також є посередником між науковцями України та рештою світу, внаслідок чого зв'язки з науковими установами та окремими вченими-україністами розширюються і поглиблюються, д-р Сисин навів конкретні приклади такої співпраці — з Інститутом археології у Києві, з Інститутом слов'янських досліджень у Москві.

Важлива подія у житті українців Канади — 100 років поселення на цих землях. Інститут також відзначив цю дату, влаштувавши конференцію з канадсько-українських питань, опублікувавши свій „ювілейний” проєкт „Нова” (програму для двомовних шкіл), ряд монографій та важливу працю Ореста Мартиновича про українців у Канаді до 1924 року. Окрім ювілейних святкувань, ця дата з усією очевидністю висвітлила необхідність мати у штаті КІУС окремого працівника, що буде розвивати програму канадсько-україн ських студій. З осени ц.р. д-д-р Френсис Свиріпа приступить до обов'язків дослідника з цих питань.

Д-р Сисин, говорячи про важливі проєкти КІУС, наголосив на значимості англомовного проєкту „Енциклопедія України”. Втілення його в життя, завдяки зусиллям невеликої групи працівників, очолюваних д-ром Струком, просувається швидкими темпами. Останні три томи мають з'явитися у 1993 році.

Знаючи про ту зацікавленість, що викликають у науковців з-поза меж Канади стипендійні програми та фонди підтримки проєктів, які КІУС надає або якими він розпоряджається кожного року, д-р Сисин розповів, з чого формуються такі фонди і які головні критерії для отримання якоїсь стипендії чи дотації.

Підтвердивши, що таки дійсно частина Видавництва КІУСу, україномовна, переноситься в Україну, д-р Сисин пояснив, що тепер набагато легше редагувати і видати книжку українською мовою на Україні, ніж на Заході. Один з майбутніх проєктів - це видання найкращих англомовних праць українських істориків в українських перекладах.

У другому інтерв'ю, про працю Центру Досліджень Історії України ім. Петра Яцика, Галина Клід сказала, що скільки б не писати чи не говорити про добродійництво і жертвенність людини, вони не мають виміру: чи то мідяк, вкинутий у таріль немічного жебрака на вулиці Києва старенькою бабусею, яка відірвала його від своєї більш ніж скромної пенсії, чи то сотня долярів, тяжко зароблена і пожертвувана кимось на оздоровлення дітей Чорнобиля.

Мільйон долярів,подарований у 1989 році паном Петром Яциком з Торонто на заснування Центру досліджень історії України його імени, важить, за її словами, дуже багато, бо мова йде про розвиток науки, якої практично не існувало в Україні.

Сказавши, що П. Яцик не тільки мав мільйон долярів, але й добру ідею — побачити видання головної праці Михайла Грушевського „Історія України — Руси” в англійській мові, — директор Центру ім. П. Яцика д-р Сисин розповів слухачам радіопрограми про історію заснування Центру, його головні завдання та про перебіг справ цього колосального ,як за важливістю, так і за обсягами роботи, проєкту. П'ять томів уже перекладено; два томи мають бути опубліковані якщо не до кінця 1993 року, то на початку 1994 року. Повністю проєкт має бути здійснено, за словами д-ра Сисина, протягом наступних 8-9 років, до початку нового тисячоліття.

Окрім цієї фундаментальної праці. Центр ім. П. Яцика розпочинає видання серії англомовних монографій; деякі з них будуть перекладені на англійську, як наприклад, україномовна праця доктора Ісаєвича зі Львова про братства, книжка німецькою мовою Кучабського про Галичину в часи Визвольних Змагань чи праця канадської вченої д-ра Ольги Андрієвської про українські політичні партії та українських рух від революції 1905 року до Першої світової війни.

Центр також виділяє ряд стипендій та дотацій на опрацювання різних проєктів науковцям України та Заходу; влаштовує конференції (як міжнародна конференція з питань Хмельниччини, що була зорганізована минулого року у Дніпропетровську). Зауваживши, що зараз на Україні хвиля патріотичної „ейфорії” захлиснула наукові потреби, д-р Сисин підкреслив, що саме тому Центр мусить думати, власне, про конкретну науку.

Директор Центру досліджень історії України ім. П. Яцика зупинився більш детально на співпрці Центру з науковими установами в Україні та інших країнах світу, яка проявляється у проведенні наукових конференцій і, зокрема, в розпочатих спільних виданнях в Україні (головно, з Археографічним інститутом у Києві, який, на його думку, є одним з найкращих із новостворених установ). Одним з таких видань є кинжка „Торгівля на Україні”; у плянах — публікація праць західніх вчених про Україну, і як перша з них — двотомник покійного професора Івана Лисяка-Рудницького.

Дуже важливим фактом визнання того, що науковці-україністи вже не є „безбатченками”, на думку д-ра Сисина являється те, що Центр отримав дотацію у сумі 60 тис. американських долярів від американської наукової фундації (”NEH”) на переклад 7, 8 і 9 томів праці Грушевського „Історія України– Руси”. Він розглядає це також як признання того, що Грушевський є геніяльним істориком, вчення якого потрібно донести всьому світові.

Підсумовуючи розмову, д-р Сисин наголосив, що, на його думку, переклади праць західніх учених на українську мову є дуже важливі. Існують певні надбання української історіографії, яка творилась тут, не скутої догмами і постулатами режиму, й до цих пір це не доступної в Україні. Необхідно дати можливість ознайомитись з цими надбаннями. В перспективі також — спільний намір разом з Інститутом суспільних наук у Львові та Інститутом слов'янських досліджень у Москві видати джерела про українську історію у московських архівах (які є і, напевне, залишаться там). Окрім того, Центр має далекосяжні пляни підготувати і видати у майбутньому багатотомну історію новітнього періоду — від XVI до XX століття. Очевидно, що такі наміри не втіляться відразу, потягнуть за собою розробку фундаментальних (за обсягом і в часі) наукових монографій з недосліджених дотепер тем. Але те, що було під силу одному титанові думки, Грушевському, буде також по силі і Центру ім. П. Яцика, бо він має діяльну співпрацю з Україною.

В ДАНІЇ РОСТЕ число противників Маастріхського договору про створення европейського політичного і економічного союзу. Якщо під час референдуму 2-го червня проти підписання договору висловилося 50.7 відсотка данців, то останні опитування засвідчують, що вже 57 відсотків громадян країни виступають проти входження Данії в европейський союз. Як відомо, тільки в трьох країнах це питання вирішується шляхом національного референдуму — Ірляндії, Данії і Франції. Ірляндці підтримали договір, данці відкинули, а французи скажуть своє слово 20-го вересня.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ справ Франції Ролян Дюма підтвердив у вівторок, 18-го серпня, що західні союзники готові прийти на допомогу шіїтам на півдні Іраку. Іракським воєнним літакам буде заборонено підніматися в повітря над територією, де проживає шіїтське населення. Аналогічну заборону було запроваджено щодо летів над північними територіями, де проживають курди. Союзники випрацьовують остаточний варіянт резолюції, яка повинна припинити активність іракського воєнного летунства.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ справ Ізраїля Шімон Перес заявив у середу, 19-го серпня, що арабські уряди „трагічно помиляться”, якщо не відгукнуться на заклик Ізраїля розпочати поважний діялог. Тим часом арабські лідери не мають ніякого бажання продовжувати переговори. Під час своєї зустрічі в Дамаску вони висловили сумнів, чи можуть ЗСА бути чесним посередником на переговорах після того, як американський уряд дав гарантії щодо 10-більйонового кредиту для Ізраїля.

СПОРТОВА 1992 ШКОЛА

Ґлен Спей Н.Й.

Чорноморської Січі

Привіт

У.С.Т.
ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ
UKRAINIAN SITCH S.A.
1924